

 <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p>	<p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p> </p> <p>2026, Issue 2, Volume 22, Pages 19-26. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963</p> <p>Submitted: 25.04.2026 Reviewed 12.05.2026 Accepted: 20.05.2026 Published: 01.06.2026 https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2026.22-2.02</p>
---	--

**DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC
PUBLIC INTERNATIONAL LAW
МЕЖДУНАРОДНОЕ ПУБЛИЧНОЕ ПРАВО**

**RECONCEPTUALIZAREA PRINCIPILOR GENERALE DE DREPT
ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL: PERSPECTIVA COMISIEI DE DREPT
INTERNAȚIONAL A ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE**

**REASSESSMENT OF GENERAL PRINCIPLES OF LAW
IN INTERNATIONAL LAW: THE PERSPECTIVE OF THE UNITED NATIONS
INTERNATIONAL LAW COMMISSION**

**ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЕ ОБЩИХ ПРИНЦИПОВ ПРАВА В МЕЖДУНАРОДНОМ
ПРАВЕ: ПОДХОД КОМИССИИ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА ООН**

DORUL Olga* / DORUL Olga / ДОРУЛ Ольга

<https://orcid.org/0000-0001-8613-4066>

ABSTRACT:

**REASSESSMENT OF GENERAL PRINCIPLES OF LAW
IN INTERNATIONAL LAW: THE PERSPECTIVE OF THE
UNITED NATIONS INTERNATIONAL LAW COMMISSION**

The Statute of the International Court of Justice enshrines, among the formal sources of law applicable by the Court in the settlement of disputes submitted to its jurisdiction, “the general principles of law recognized by civilized nations.” The nature of general principles of law, as referred to in Article 38(1)(c) of the Statute of the International Court of Justice, has long remained unclear and debated in legal doctrine, with scholars arguing whether they should be regarded as autonomous sources of law or as subsidiary sources of international law.

As of 2025, a clearer understanding of the functions of general principles of law has emerged. In light of the findings of the International Law Commission, these principles not only contribute to the coherence of the international legal system, but also serve as a foundation for substantive rights and obligations, as well as for secondary and procedural rules, and play an important role in the interpretation and supplementation of other rules of international law.

Keywords: International Law Commission, source of international law, formal source, general principle of law, International Court of Justice.

JEL Classification: K10, K33

* **DORUL Olga** - Doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova; (Chișinău, Republica Moldova) ; Universitatea ”Dunărea de Jos” din Galați (Galați, România). / **DORUL Olga** - Ph.D in Law, Associate Professor, The Moldova State University; (Chisinau, The Republic of Moldova) ; ”Lower Danube” University of Galati (Galati, Romania). / **ДОРУЛ Ольга Павловна** - Кандидат юридических наук, доцент, Молдавский государственный университет, научный сотрудник, (Кишинев, Республика Молдова) ; Галацкий университет” Нижний Дунай ” (Галац, Румыния) **E-mail:** dorulolga@yahoo.com ; <https://orcid.org/0000-0001-8613-4066> ; [Scopus Author ID - 57204121430](https://scopus.com/authid/57204121430)

Universal Decimal Classification: 342.7; 341.1 ; 349.23/24

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2025.22-2.02>

REZUMAT:

**RECONCEPTUALIZAREA PRINCIPIILOR GENERALE DE DREPT ÎN DREPTUL
INTERNAȚIONAL: PERSPECTIVA COMISIEI DE DREPT INTERNAȚIONAL A
ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE**

Statutul Curții Internaționale de Justiție consacră, printre izvoarele formale de drept aplicabile de către Curte în soluționarea diferendelor supuse jurisdicției sale, „principiile generale de drept recunoscute de națiunile civilizate”. Natura principiilor generale de drept, la care se referă articolul 38 alineatul (1) lit. c) din Statutul Curții Internaționale de Justiție, mult timp în literatura de specialitate a fost neclară și disputată, autorii pledând pentru a le considera fie surse autonome de drept, fie izvoare subsidiare de drept internațional.

Începând cu anul 2025 avem o viziune clară a funcțiilor principiilor generale de drept. Acestea, în lumina constatărilor Comisiei de Drept Internațional, nu doar pot contribui la coerența sistemului juridic internațional, ci și pot servi la fundamentarea drepturilor și obligațiilor de fond, a regulilor secundare și procedurale, cât și pentru interpretarea și completarea altor reguli de drept internațional.

Cuvinte cheie: Comisia de drept internațional, izvor de drept internațional, izvor formal, principiu general de drept, Curtea Internațională de Justiție.

JEL Classification: K10, K33

CZU: 342.7; 341; 349.23/24

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2025.22-2.02>

РЕЗЮМЕ:

**ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЕ ОБЩИХ ПРИНЦИПОВ ПРАВА В МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ:
ПОДХОД КОМИССИИ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА ООН**

Статут Международного Суда закрепляет среди формальных источников права, применяемых Судом при разрешении споров, переданных на его рассмотрение, «общие принципы права, признанные цивилизованными нациями». Природа общих принципов права, о которых идет речь в статье 38 пункте (1) подпункте (с) Статута Международного Суда, длительное время в юридической доктрине оставалась неясной и дискуссионной: одни авторы рассматривали их как самостоятельные источники права, другие — как вспомогательные источники международного права.

Начиная с 2025 года сформировалось более четкое понимание функций общих принципов права. В свете выводов Комиссия международного права они не только способствуют обеспечению согласованности международной правовой системы, но и могут служить основанием для материальных прав и обязанностей, вторичных и процессуальных норм, а также для толкования и восполнения других норм международного права.

Ключевые слова: Комиссия международного права, источник международного права, формальный источник, общий принцип права, Международный Суд.

JEL Classification: K10, K33

УДК: 342.7; 341; 349.23/24

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2025.22-2.02>

Introducere

În anul 1920 când se redacta articolul 38 din Statutul Curții Permanente de Justiție Internațională, Comitetul consultativ al juriștilor era preocupat de faptul că, în anumite cazuri, viitoarea Curte ar putea constata că problemele aflate în litigiu nu sunt reglementate de niciun tratat și că nu poate fi identificată nicio regulă de drept cutumiară pentru a le soluționa. S-a considerat că ar fi nedorit și, posibil, inadecvat din punct de vedere principal, ca instanța să fie obligată să pronunțe ceea ce este cunoscut sub numele de *non liquet*. Aceasta reprezintă o constatare judiciară potrivit căreia o anumită pretenție nu poate fi nici admisă, nici respinsă, din cauza lipsei oricărei reguli de drept aplicabile existente: conceptul va fi analizat mai detaliat ulterior în acest capitol. Măsura în care relațiile juridice

internaționale erau guvernate în anii 1920 de alte surse decât tratatele și cutuma, era neclară; abordarea pozitivistă, care recunoștea rolul consimțământului statelor în formarea tratatelor și a cutumei, lăsa puțin loc pentru o sursă suplimentară. Totuși, Comisia a reușit să ajungă la un acord potrivit căruia, în lipsa uneia dintre aceste surse, Curtea ar trebui să aplice „principiile generale de drept recunoscute de națiunile civilizate”.¹

Anul 1920 marchează începutul dezbaterilor privind determinarea naturii și conținutului acestei surse specifice de drept internațional. Mai mult, principiile generale de drept au fost interpretate conceptual în mod diferit de doctrina occidentală și de cea sovietică, abordările fiind influențate în mod semnificativ de considerente de ordin ideologic.

Articolul 38 alineatul (1) litera (c) din Statutul Curții Internaționale de Justiție (1945) prevede că instanța va aplica „principiile generale de drept recunoscute de națiunile civilizate”. Această sursă este în mod variat elogiată și criticată: considerată fie o soluție universală pentru toate problemele dreptului internațional, fie negată chiar și sub aspectul validității sale normative. Perspectivele și tratamentele divergente ale principiilor generale își au originea în lipsa unui model conceptual clar al acestei surse.²

Rolul principiilor generale de drept în dreptul internațional public

Rațiunea existenței principiilor generale de drept în calitate de surse de drept anume în dreptul internațional public, rezidă în argumentul că dreptul internațional este, sub aspect structural, un drept particular, favorabil pentru asemenea tip de izvoare juridice.³

Mai mult, unii autori constată că principiile generale de drept formează legătură dintre esența (fundamentul) dreptului internațional public și existența acestuia (izvorul). Anume aceste principii, formate prin experiența juridică seculară, reflectă ideal, iar realizate în practică, exprimă valorile supreme de ordine, justiție și de bun comun pe care le considerăm înrădăcinate în dreptul natural.⁴ Alți autori consideră că principiile generale de drept sunt degajate din diverse sisteme de drept intern, fiind transpuse în ordinea internațională. Între aceste principii sunt incluse cele cu caracter tehnic și procedural (autoritatea de lucru judecat, obligația de reparare a prejudiciului cauzat etc.)⁵

Un alt argument al existenței principiilor generale de drept a fost cel că niciun sistem de drept nu poate include toate regulile specifice ce ar acoperi toate situațiile posibile să apară în practică. Cazuri neprevăzute vor apărea inevitabil⁶ iar acestea necesită recurgerea la principii generale de drept pentru completarea și asigurarea coerenței sistemului dreptului internațional public.

Specificul principiilor generale de drept internațional rezidă în faptul că articolul 38 al Statutului Curții Internaționale de Justiție le identifică ca fiind surse formale de drept, pe care judecătorul Înaltei Curți le poate aplica în vederea soluționării diferendelor. În acest context Bela Vitanyi afirmă: „Noțiunea de „principiu general de drept” nu evocă, în fond, nici o identificare cu izvoarele formale a dreptului care desemnează în sensul propriu al termenului procedeele prin care o normă de conduită, având referire la o situație sau la un raport de viață al cărui reglementare intervine, obține calitatea sa de regulă de drept pozitiv, pe când statutul conferă principiilor generale de drept calitatea de sursă subsidiară de drept.”⁷

Autorul rus Evintov consideră că principiile dreptului internațional se desprind din normele particulare și își găsesc consacarea pe cale convențională sau cutumiară, nefiind izvoare ale dreptului

¹ THIRLWAY H. General Principles of Law as a Source of Law, The Sources of International Law, Foundations of Public International Law (2014; online edn, Oxford Law Pro), <https://doi.org/10.1093/law/9780199685394.003.0004>, accessed 24 Apr. 2026.

² SAUNDERS I. General Principles as a Source of International Law Art 38(1)(c) of the Statute of the International Court of Justice ISBN 9781509936069 Hart Publishing, Bloomsbury Publishing Feb 25 2021, 304 p.

³ KOLB R. La bonne foi en droit international public. Contribution à l'étude des principes généraux de droit, Presses Universitaires de France. Paris, 2000. 758 p. p. 71

⁴ Ibidem p. 72

⁵ MAZILU, D. Dreptul internațional public, ediția a II-a, LUMINA LEX, Volumul 1. București 2005. 622 p. pp. 110-111

⁶ THIRLWAY H. General Principles of Law as a Source of Law, The Sources of International Law, Foundations of Public International Law (2014; online edn, Oxford Law Pro), <https://doi.org/10.1093/law/9780199685394.003.0004>, accessed 24 Apr. 2026.

⁷ ADOUKI, D.E. Droit international public. Tome 1 : Les sources. L'Harmattan, 2002. 337 p. pp. 251-252

internațional în sensul de forme de exprimare ale acestui drept. Din aceste considerente, principiile dreptului internațional sunt definite numai în mod subsidiar ca izvoare ale acestui drept.¹

Este oportun să ne expunem referitor la autonomia principiilor generale de drept ca izvoare de drept internațional. În materia respectivă în doctrină există două importante curente. Astfel, în *doctrina sovietică rusă*, și în special în opinia autorului G. I. Tunkin, convenția și cutuma constituiau unicele surse formale a dreptului internațional public. Predilecția pentru aceste două surse se explica prin voluntarismul statelor socialiste pentru care nu poate exista dreptul internațional, fără exprimare consimțământului statelor de a fi legat de el.²

Doctrina occidentală, reprezentată de Ch. Rousseau, Ch. De Visscher, J. Basdevant și Verdross, susține autonomia principiilor generale de drept³, numindu-le cel de-al treilea izvor de drept, distinct de cutumă sau convenție.

Astăzi doctrinarii susțin, că subestimarea rolului principiilor nu-și găsește rațiunea, deoarece principiile reprezintă de fapt *normele cele mai generale* de conduită a statelor, desprinse pe baza unei practici îndelungate și validate de o experiență istorică. Este indiscutabil că principiile dreptului internațional oferă instanțelor internaționale „*unul dintre cele mai importante elemente de apreciere a legalității conduitei subiecților de drept în relațiile pe care le desfășoară în cadrul comunității internaționale.*”⁴

Definirea principiilor generale de drept în dreptul internațional în dreptul internațional public

Tentativele susmenționate de definire a principiilor generale de drept, departe de a fi exhaustive, le estimăm ca fiind categorice, și pentru a desluși până la final menirea și rolul acestora, în continuare expunem conținutul principalelor concepții referitoare la natura acestui izvor specific de drept internațional public:

- în opinia autorului R. Kolb principiile generale de drept sunt reguli pe care civilizația umană le-a învățat în lunga sa experiență în dreptul intern, pentru a fi cele care fortifică justiția și pe care oamenii le urmează pentru a proclama superioritatea dreptului și justiției asupra Națiunilor.⁵

- în opinia unui alt autor, M. Bos, principiile generale de drept ca concept normativ a dreptului național și internațional este prezent în conștiința națiunilor civilizate și este reflectat în principiile generale de drept, adoptate în sistemele lor de drept. Anume principiile generale de drept în mod esențial determină caracterul normativ al dreptului internațional. Anume principiile generale de drept contribuie la completarea dreptului internațional, în final contribuind la dezvoltarea lui progresivă.⁶

- în opinia autorilor ruși contemporani, deoarece dreptul internațional și dreptul național prezintă prin sine două sisteme de drept distincte, principii generale de drept, logic, trebuie considerate așa principii care sunt comune pentru ambele sisteme. Aceste principii nu pot avea caracter juridic, deoarece nu există norme de drept comune dreptului internațional și tuturor sistemelor naționale de drept existente astăzi pe glob. Prin urmare, referim la acestea principiile tehnicii legislative.⁷ Majoritatea juriștilor consideră ca atare maximele juridice de tipul: *lex specialis derogat legi generali* (norma specială abrogă norma generală), *lex posteriori derogat legi priori* (norma ulterioară abrogă norma anterioară), *nemo plus juris transferre potest quam ipse habet* (nimeni nu poate transfera altuia mai multe drepturi decât le are singur) etc. Care este natura juridică a acestor maxime? În opinia autorului rus P. Biriukov, acestea nu reprezintă principii generale de drept internațional, ci principii ale întregului sistem de drept. Aceste dispoziții sunt principii ale sistemului dreptului internațional, idei de bază, pe care se fundamentează atât sistemul de drept internațional, cât și sistemele de drept a

¹ ЕВИНТОВ, В.И. Проблема общих принципов права в современных западных концепциях publicat in «Идеи мира и сотрудничества в современном международном праве», „Nausova dumca”, Kiev, 1990. P. 111

² AVRIL, P., VERPEAUX, M. Les règles et principes non écrits en droit public, Editions Panthéon-Assas. Paris, 2000. 260p. p. 188

³ ADOUKI, D.E. Droit international public. Tome 1 : Les sources. L'Harmattan, 2002. 337 p. p. 225

⁴ Mazilu D. Dreptul internațional public, ediția a II-a, LUMINA LEX, Volumul 1. București 2005. 622 p. p. 111

⁵ Kolb R. La bonne foi en droit international public. Contribution à l'étude des principes généraux de droit, Presses Universitaires de France. Paris, 2000. 758 p. p. 73

⁶ Евинтов, В.И. Проблема общих принципов права в современных западных концепциях publicat in «Идеи мира и сотрудничества в современном международном праве», „Nausova dumca”, Kiev, 1990. P. 125

⁷ Колосов Ю., Кривчикова Э. Международное право. «Международные отношения». Москва, 2003. 722 p. p. 44

statelor aparte. Aceste principii nu conțin reguli concrete de comportament ale destinatarilor normelor de drept internațional, prin urmare, nu pot fi considerate surse de drept internațional.¹

În sensul îngust, consideră R. Kolb, principiul general se deosebește de maximă prin normativitatea sa, prin autonomia sa și deseori prin precizia mai mare referitor la câmpul său de aplicare, precum și prin concretizarea conținuturilor sale într-o serie de principii, reguli și norme intermediare, apte să realizeze într-un mod mai specific ideea generală sau valoarea juridică pe care le conține. Principiul general este înaintea de toate o normă, o normă generală, uneori o normă a normelor (super normă și supra normă); este o deschidere spre norme. Pe când maxima, fiind lipsită de normativitate autonomă, având un câmp de aplicare relativ stabil și determinat, tinde să nu fie decât rezultatul unei argumentări juridice cu o sedimentare normativă foarte limitată. Valoarea sa variază în dependență de circumstanțe, metoda sa de aplicare fiind de ordine intuitivă și inductivă, calea de argumentare fiind succintă. Contrar noiei, care păstrează între sine și activitățile sociale o distanță semnificativă, maxima este o noțiune puternic factuală. Este o abordare aparte pentru fapte. În calitate de standard, maximele sunt o trecere între norme și fapte.²

Odată fiind determinate părerile existente în materia conținutului principiilor generale de drept, fiind eliminate confuziile de termeni, purcedem la analiza celei de-a doua sintagme, care acompaniază acest izvor de drept în Statutul Curții Internaționale de Justiție. Este necesar să atenționăm că acest act de drept internațional menționând principiile generale de drept, adaugă determinativul „*recunoscute de națiunile civilizate*”.

Expresia „*națiuni civilizate*” ne apare astăzi ca fiind anacronică, chiar dacă la o anumită perioadă ea a coincis cu o realitate și o viziune a lumii caracterizată printr-o societate internațională împărțită în națiuni civilizate, cele semi-barbare și cele sălbatice.³

Prin „*națiuni civilizate*” autorii contemporani subînțeleg națiunile europene, națiunile extraeuropene provenite din cele europene și națiunile care au adoptat în ordinea lor juridică și politică civilizația occidentală. Acest unghi de abordare tinde să excludă colectivitățile umane care nu corespund acestui profil. Suplimentar, el nu ține cont de eterogenitatea societății internaționale contemporane. Profesorul Sorensen consideră că judecătorul internațional, identificând principiile generale de drept, nu va ști să țină cont de sistemele de drept ale colectivităților, pe care le-ar putea califica ca fiind civilizate, iar o astfel de abordare va presupune nerespectarea universalității societății internaționale. Profesorul Bartos denotă prin prisma principiului egalității suverane a statului: „*anacronismul în statutul Curții, deoarece conform concepției actuale, toate popoarele sunt civilizate și posedă dreptul egal de a influența elaborarea dreptului internațional*”. Iar Sir Humphrey Waldock adaugă că „*principiile generale de drept, recunoscute de către națiunile civilizate privesc în realitate toate statele independente*”.⁴

Perspectiva Curții Internaționale de Justiție asupra principiilor generale de drept

În opinia autorului Imogen SAUNDERS hotărârile Curții Internaționale de Justiție care fac referire la principiile generale de drept se împart în cinci categorii. Prima categorie cuprinde hotărârile care nu fac referire la articolul 38 alin. (1) lit. (c) sau la formularea acestuia, dar care au fost totuși considerate de doctrină ca făcând trimitere la un principiu general. Utilitatea acestor cauze este variabilă — unele, dacă într-adevăr se referă la un principiu general, oferă perspective valoroase asupra naturii acestei surse, în timp ce altele sunt mai puțin relevante. A doua categorie include hotărârile care fac referire explicită la articolul 38 alin. (1) lit. (c) sau la formularea acestuia, dar asociază principiile generale cu alte surse ale dreptului internațional, în principal cutuma. Ca urmare, distincția dintre surse devine neclară. Aceste cauze reflectă confuzia și lipsa de claritate care înconjoară utilizarea articolului 38 alin. (1) lit. (c). Contrar intențiilor inițiale ale Comitetului Consultativ de Juriști, acesta nu este tratat ca o sursă independentă sau distinctă de drept internațional, ci este utilizat doar alături de norme cutumiare deja existente, cu conținut identic. A treia categorie cuprinde hotărârile care tratează principiile generale ca o sursă distinctă de drept, dar nu oferă îndrumări cu privire la natura acestei

¹ Бирюков П. Международное право. Издание 2-ое. ЮРИСТЪ, 2001. 416 p pp. 40-41

² Kolb R. La bonne foi en droit international public. Contribution à l'étude des principes généraux de droit, Presses Universitaires de France. Paris, 2000. 758 p. pp. 68-70

³ Adouki D.E. Droit international public. Tome 1 : Les sources. L'Harmattan, 2002. 337 p. p. 252

⁴ Ibidem pp. 252-253

surse. A patra categorie este alcătuită din hotărâri care oferă anumite orientări limitate cu privire la natura sursei, de regulă fie în ceea ce privește metodologia, fie jurisprudența, dar nu ambele. Ultima categorie include hotărârile care conțin o analiză mai detaliată a sursei, incluzând atât metodologia, cât și jurisprudența. În mod evident, aceste ultime două categorii de hotărâri sunt cele mai utile pentru aprofundarea înțelegerii articolului 38 alin. (1) lit. (c) ca sursă cuprinzătoare a dreptului internațional.¹

În cele ce urmează, vom analiza două cauze examinate de Curtea Internațională de Justiție, în care părțile au invocat principiile generale de drept în susținerea pretențiilor lor, acestea reprezentând, în opinia noastră, exemple relevante privind modul în care Înalta Curte evaluează argumentele întemeiate pe principiile generale de drept.

În *cauza Portugalia vs. India*² având la bază pretențiile Portugaliei de recunoaștere a dreptului de trecere prin teritoriul indian către enclavele sale situate pe coasta de vest a Indiei, Portugalia a invocat, de asemenea, în susținerea pretenției sale cutuma internațională generală și principiile generale de drept recunoscute de națiunile civilizate. Ajungând la concluzia că modul de acțiune urmat de autoritățile britanice și indiene, pe de o parte, și de cele portugheze, pe de altă parte, a constituit o practică asupra căreia părțile erau în deplin acord și în temeiul căreia Portugalia a dobândit un drept de trecere pentru persoane private, funcționari civili și mărfuri în general, Curtea nu a considerat necesar să analizeze dacă cutuma internațională generală sau principiile generale de drept recunoscute de națiunile civilizate pot conduce la același rezultat.

O altă cauză examinată de Curtea Internațională de Justiție, și anume diferendul dintre Ungaria și Slovacia cu privire la proiectul Gabčíkovo-Nagymaros a apărut în urma nerespectării acordului încheiat în anul 1977 între aceste state. Acordul avea ca obiect de reglementare construirea unui sistem de baraje și hidrocentrale pe fluviul Dunărea. În pofida faptului că lucrările au demarat în anii 1980, în Ungaria au apărut tot mai multe preocupări legate de impactul ecologic al proiectului. În aceste condiții, în anul 1989, Ungaria a suspendat și ulterior a abandonat lucrările de la Nagymaros, invocând motive de protecție a mediului și schimbarea circumstanțelor. Cehoslovacia a continuat unilateral proiectul, deviant cursul Dunării printr-o soluție tehnică alternativă („variante C”). Aceste acțiuni au generat un diferend privind validitatea și executarea tratatului din 1977, care a fost supus soluționării Curții Internaționale de Justiție (CIJ), care s-a pronunțat la 25 septembrie 1997.

În textul hotărârii CIJ găsim referire expresă la faptul că printr-un Acord Special, părțile au solicitat Curții să stabilească dacă Slovacia „avea dreptul să continue, în noiembrie 1991”, realizarea Variantei C și „să o pună în funcțiune începând din octombrie 1992”.

În vederea justificării acestor acțiuni, Slovacia a invocat ceea ce a denumit „principiul aplicării aproximative”, susținând că acesta este un principiu al dreptului internațional și un principiu general de drept.

Curtea nu a considerat necesar să stabilească dacă există un principiu de drept internațional sau un principiu general de drept al „aplicării aproximative”, deoarece, chiar dacă un astfel de principiu ar exista, el ar putea fi utilizat, prin definiție, numai în limitele tratatului în cauză. În opinia Curții, Varianta C nu îndeplinește această condiție esențială în raport cu Tratatul din 1977.³

Slovacia a susținut, de asemenea, că a acționat în temeiul unei obligații de a limita prejudiciile atunci când a pus în aplicare Varianta C. Aceasta a afirmat că „este un principiu general al dreptului internațional potrivit căruia o parte vătămată de neexecutarea obligațiilor de către cealaltă parte contractantă trebuie să încerce să diminueze prejudiciul suferit”. Dintr-un astfel de principiu ar rezulta că un stat vătămat care nu a luat măsurile necesare pentru a limita prejudiciul suferit nu ar avea dreptul să solicite despăgubiri pentru acea parte a prejudiciului care ar fi putut fi evitată. Deși acest principiu ar putea astfel să constituie un temei pentru calcularea despăgubirilor, el nu poate, pe de altă parte, să justifice un act care este în mod independent ilicit.⁴ Întrucât Curtea a constatat că punerea în

¹ Saunders I. General Principles as a Source of International Law: Article 38(1)(c) of the Statute of the International Court of Justice (PhD thesis, 2012) <http://hdl.handle.net/1885/150624> accessed [24.04.2026]. pp. 152-153

² Affaire du Droit de Passage sur Territoire Indien (Portugal C. Inde) Fond Arrêt du 12 Avril 1960 <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/32/032-19600412-JUD-01-00-BI.pdf>

³ Affaire relative au Projet Gabčíkovo-Nagymaros (Hongrie c. Slovaquie) Arrêt du 25 Septembre 1997 <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/92/092-19970925-JUD-01-00-BI.pdf> para. 76

⁴ Ibidem para. 80

funcțiune a Variantei C a constituit un act internațional ilicit, obligația de a limita prejudiciile invocată de Slovacia nu a necesitat o examinare suplimentară.

Natura și tipologia principiilor generale de drept în proiectul de concluzii al Comisiei de Drept Internațional a ONU

În cadrul sesiunii din 2025, Comisia de Drept Internațional a ONU a prezentat proiectul de concluzii privind principiile generale de drept în calitate de izvor al dreptului internațional.¹ În sensul acestor concluzii provizorii, existența unui principiu general de drept presupune, ca regulă, recunoașterea sa într-o largă majoritate a sistemelor juridice ale statelor.

Principiile generale de drept includ atât principiile ce provin din sistemele juridice naționale, cât și cele care s-au format în cadrul sistemului juridic internațional.

Deoarece determinarea existenței și conținutului principiilor generale de drept relevă anumite dificultăți, Comisia de drept internațional a venit cu o precizare întru a facilita identificarea și recunoașterea acestora în calitate de izvor de drept internațional. În aceasta ordine de idei se cere întrunirea cumulativă a două condiții:

- *să fie stabilită existența unui principiu comun diferitor sisteme juridice ale lumii.* În acest sens va fi realizată o analiză comparativă a sistemelor juridice naționale, și această analiză comparativă va fi largă, reprezentativă întru a cuprinde diferite regiuni ale lumii și va include o examinare a legilor și a jurisprudenței naționale, cât și a altor acte.

- *să fie stabilită transpunerea principiului în sistemul juridic internațional.* Astfel, un principiu comun diferitelor sisteme juridice ale lumii poate fi transpus în sistemul juridic internațional, în măsura în care este compatibil cu acesta.

În calitate de mijloace auxiliare de determinare a existenței principiilor generale de drept sunt recunoscute hotărârile instanțelor de judecată, în special ale Curții Internaționale de Justiție, iar în anumite situații pot fi invocate și hotărârile instanțelor naționale de judecată cu privire la existența și conținutul principiilor generale de drept. Doctrina, în termenii proiectului concluziilor Comisiei de drept internațional, va reflecta într-un mod general punctele de vedere concordante ale persoanelor având competență în dreptul internațional și reprezentând diferite sisteme juridice și regiuni ale lumii.

Cu referire la raporturile dintre principiile generale de drept și tratatele internaționale, dreptul internațional cutumiar Comisia de drept internațional a precizat că principiile generale de drept nu se află în raport ierarhic cu tratatele și cutumele internaționale. Un principiu general de drept poate coexista cu o regula identică sau similară a unui tratat sau de drept internațional cutumiar. Orice neconcordanță între un principiu general de drept și o regula dintr-un tratat sau de drept internațional cutumiar trebuie rezolvată prin aplicarea metodelor de interpretare și de rezolvare a unor asemenea conflicte general admise în dreptul internațional.

Concluzie

În lumina celor expuse, se poate constata că plasarea principiilor generale de drept, atât în Statutul Curții Permanente de Justiție Internațională, cât și în Statutul Curții Internaționale de Justiție, imediat după tratatele internaționale și cutuma internațională, evidențiază poziția lor distinctă în arhitectura izvoarelor dreptului internațional. Această configurare normativă a generat un interes doctrinar constant, principiile generale de drept devenind astfel un subiect amplu analizat și dezbătut în literatura de specialitate, atât sub aspectul naturii lor juridice, cât și al funcțiilor pe care le îndeplinesc în sistemul dreptului internațional.

În condițiile sistemului contemporan internațional, în contextul unor evoluții recente care pot aduce atingeri grave ordinii juridice internaționale instituite după cel de-al Doilea Război Mondial, considerăm binevenite interpretările privind principiile generale de drept formulate în cadrul Comisiei de Drept Internațional a ONU, precizând că acestea reflectă o etapă provizorie a lucrărilor Comisiei și nu constituie încă o poziție definitivă a acesteia.

Recunoașterea explicită a caracterului autonom al principiilor generale de drept ca izvoare ale dreptului internațional public va facilita o înțelegere mai clară, în doctrină, a naturii lor juridice și va

¹ Comisia de Drept Internațional a ONU, Proiect de concluzii privind principiile generale de drept, document ONU A/CN.4/L.983 (2025). <https://documents.un.org/doc/undoc/ltid/g25/079/73/pdf/g2507973.pdf>

contribui, în final, la uniformizarea pozițiilor în această materie, tradițional marcată de interpretări doctrinare divergente.

Referințe bibliografice:

1. Adouki D.E. Droit international public. Tome 1 : Les sources. L'Harmattan, 2002. 337 p.
2. Affaire du Droit de Passage sur Territoire Indien (Portugal C. Inde) Fond Arrêt du 12 Avril 1960 <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/32/032-19600412-JUD-01-00-BI.pdf>
3. Affaire relative au Projet Gabčíkovo-Nagymaros (Hongrie c. Slovaquie) Arrêt du 25 Septembre 1997 <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/92/092-19970925-JUD-01-00-BI.pdf> para. 80
4. Avril, P., Verpeaux, M. Les règles et principes non écrits en droit public, Editions Panthéon-Assas. Paris, 2000. 260p.
5. Comisia de Drept Internațional a ONU, Proiect de concluzii privind principiile generale de drept, document ONU A/CN.4/L.983 (2025). <https://documents.un.org/doc/undoc/ltd/g25/079/73/pdf/g2507973.pdf> (Accessed 22.04.2026).
6. Kolb R. La bonne foi en droit international public. Contribution à l'étude des principes généraux de droit, Presses Universitaires de France. Paris, 2000. 758 p.
7. Mazilu D. Dreptul internațional public, ediția a II-a, LUMINA LEX, Volumul 1. București 2005. 622 p.
8. Saunders I. General Principles as a Source of International Law Art 38(1)(c) of the Statute of the International Court of Justice ISBN 9781509936069 Hart Publishing, Bloomsbury Publishing Feb 25 2021, 304 p.
9. Thirlway H. General Principles of Law as a Source of Law, The Sources of International Law, Foundations of Public International Law (2014; online edn, Oxford Law Pro), <https://doi.org/10.1093/law/9780199685394.003.0004>, accessed 24 Apr. 2026.
10. Бирюков П. Международное право. Издание 2-ое. ЮРИСТЪ, 2001. 416 p pp. 40-41
11. Евинтов, В.И. Проблема общих принципов права в современных западных концепциях publicat în «Идеи мира и сотрудничества в современном международном праве», „Nausova dumca”, Kiev, 1990. p. 188
12. Колосов Ю., Кривчикова Э. Международное право. «Международные отношения». Москва, 2003. 722 p p. 44.

Copyright©DORUL Olga., 2026

Contacts/ Contacte/ Контакты:

DORUL Olga.

Doctor în drept, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Moldova
(Chișinău, Republica Moldova)
Universitatea ”Dunărea de Jos” din Galați
(Galați, România).

E-mail: dorulolga@yahoo.com ;

<https://orcid.org/0000-0001-8613-4066>

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2025.22-2.02>

Scopus Author ID - 57204121430